

**Висновок на
законопроект №12374
щодо діяльності АРМА**

Висновок на законопроект №12374 щодо діяльності АРМА

ЗМІСТ

Резюме

Зауваження та пропозиції

Резюме

Законопроектом пропонується посилити незалежність через визначення процедури відбору Голови Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами (АРМА), процедури відбору працівників АРМА, а також через встановлення обов'язковості незалежної зовнішньої оцінки діяльності АРМА та щорічного зовнішнього аудиту діяльності АРМА.

Окремі аспекти стосуються врегулювання тимчасового управління арештованими активами, підрозділів внутрішнього контролю АРМА, а також функціонування Ради громадського контролю при АРМА.

Зауваження та пропозиції

Перш за все, відзначимо, що законопроект поданий з метою виконання кроку 4.7 “Набрав чинності закон про реформування Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів” Реформи 2 “Удосконалення законодавчої бази для більш ефективної боротьби з корупцією” Індикаторів Плану для Ukraine Facility 2024-2027. Цей крок встановлює наступні вимоги до Закону:

- *прозора та заснована на заслугах процедура відбору керівника агентства, включаючи перевірку на доброчесність та професіоналізм, що заслуговує на довіру;*
- *незалежна зовнішня системи оцінки ефективності діяльності;*
- *прозора процедура управління та продажу арештованих активів, що перебувають під контролем агентства.*

Крім цього, частина положень законопроекту співпадає за своєю суттю з нещодавніми змінами до Закону України “Про Бюро економічної безпеки України” щодо реформування Бюро і його перезапуску.

Разом з тим, до законопроекту наявні зауваження.

1. Невиконання вимоги Ukraine Facility щодо передачі активів в управління.

Новою редакцією частини 2 статті 21 Закону передбачено, що передача активів в управління здійснюється визначеним у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку юридичним особам або фізичним особам – підприємцям, з урахуванням *принципів* здійснення публічних закупівель, встановлених Законом України «Про публічні закупівлі»

Дотримання лише *принципів* здійснення публічних закупівель (Відповідно до Закону України “Про публічні закупівлі”: 1) добросовісна конкуренція серед учасників; 2) максимальна економія, ефективність та пропорційність; 3) відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель; 4) недискримінація учасників та рівне ставлення до них; 5) об’єктивне та неупереджене визначення переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі; 6) запобігання корупційним діям і зловживанням), не встановлює обов’язок використання електронної системи Prozorro для відбору управителів. Більш того, це не свідчить про дотримання вимоги щодо прозорої процедури управління, адже порядок все рівно розроблятиметься Кабінетом Міністрів України. Жодних умов, строків, порядку на рівні Закону не визначено. Станом на зараз, такого порядку не прийнято, тобто прив’язка до принципів здійснення закупівель, на практиці не дасть жодних результатів.

Рекомендуємо закріпити комплексний підхід до вирішення питання прозорості передачі активів в управління.

2. Незбалансований підхід до формування конкурсних комісій по відборі працівників АРМА.

Відповідно до змін до нової редакції частини 5 статті 8 Закону, конкурсні комісії будуть складатися з двох членів громадської ради, двох представників громадських об’єднань, які будуть обрані зборами цих об’єднань, та ще одного представника від Агентства, якого обере Голова АРМА.

Не заперечуючи проти необхідності належного рівня представництва громадськості в конкурсних комісіях, фактично покладення великої частини відповідальності щодо всього відбору працівників АРМА на третіх осіб на наш погляд потребує додаткового обґрунтування. Адже жодної відповідальності за свій вибір представники громадськості нести не будуть.

Враховуючи специфіку роботи АРМА, як і будь-якого іншого органу, до участі в конкурсних комісіях повинні бути запрошені більше представників від Агентства. Рекомендуємо запровадити підхід пропорційного представництва органу та громадськості з можливим блокуючим голосом громадськості або ж необхідною кількістю голосів “ЗА” від громадськості за того чи іншого кандидата.

В іншому випадку, це може негативно вплинути на незалежність АРМА.

3. Надмірна дискреція при оцінці відповідності кандидата критеріям доброчесності та професійної компетентності.

Новим абзацом частини 6 статті 6 Закону визначено, що: “Кандидат на посаду Голови Національного агентства:

- *“вважається таким, що відповідає критерію професійної компетентності, якщо має ... спроможність наполегливо працювати”*, та
- *“вважається таким, що відповідає критерію доброчесності, якщо ... є незалежним, чесним, неупередженим, непідкупним, сумлінним, дотримується етичних норм та*

демонструє бездоганну поведінку у професійній діяльності та особистому житті, а також стосовно якого та його близьких осіб немає сумнівів щодо законності джерел походження майна, відповідності рівня життя задекларованим доходам, відповідності способу життя кандидата його статусу”.

- Поняття “спроможність наполегливо працювати” є оціночним. Тому для уникнення надмірної дискреції конкурсної комісії, пропонуємо встановити необхідність подавати документальні підтвердження у вигляді
 - *Рекомендаційних листів*: Від попередніх роботодавців або колег, які зазначають приклади ефективної та наполегливої роботи кандидата у складних або довготривалих проєктах.
 - *Професійний досвід*: Опис в автобіографії тривалих та успішно реалізованих проєктів, особливо тих, які вимагали значних зусиль і стійкості, а не лише попередніх місць роботи.
- Те саме стосується частини критеріїв щодо доброчесності. Оціночні поняття, такі як "сумлінний", "чесний", "непідкупний", "неупереджений", "демонструє бездоганну поведінку в особистому житті", потребують уточнення та конкретизації. Для підтвердження цих критеріїв доцільно передбачити надання документів або інших доказів, які дозволять об'єктивно оцінити відповідність кандидата цим вимогам.

Зокрема, такими документами можуть бути:

- *Результати проведення повної перевірки декларації та моніторингу способу життя* кандидата з урахуванням інформації, отриманої від громадськості. Таку перевірку повинно здійснювати НАЗК як профільний державний орган з відповідними повноваженнями.
- Крім того, сама конкурсна комісія має надати та опублікувати обґрунтований висновок щодо кожного кандидата на відповідність критеріям професійної компетентності та доброчесності для уникнення будь-яких маніпуляцій та негативних наслідків для кандидата на посаду Голови АРМА.

Ці заходи сприятимуть забезпеченню прозорості та об'єктивності в процесі відбору кандидатів.

4. Дискреційний вплив Голови АРМА на дострокове припинення повноважень членів конкурсної комісії по відбору працівників АРМА.

Відповідно до змін до нової редакції частини 5 статті 8 Закону, “...Рішення про дострокове припинення повноважень члена конкурсної комісії та визначення члена комісії на його заміну приймає Голова Національного агентства. Визначення члена конкурсної комісії на заміну здійснюється у порядку, встановленому цією частиною для визначення відповідних членів конкурсної комісії, або з числа осіб, визначених кандидатами на заміну у рішенні Голови Національного агентства для відповідного суб'єкта призначення (номінування)”. Попри те, що визначення члена конкурсної комісії після дострокового припинення повноважень відбувається по аналогічним процедурам, вважаємо, що необхідно детальніше розкрити підстави для прийняття рішення про припинення повноважень члена

конкурсної комісії, адже у випадку їх відсутності це створює дискреційні повноваження для Голови АРМА по постійній зміні в роботі конкурсних комісій.

5. Нечітке визначення окремих гарантій незалежності АРМА.

Відповідно до нової статті 2-1 Закону, однією з гарантій незалежності АРМА є прозорість діяльності Національного агентства. На нашу думку, ця конструкція потребує доопрацювання або виключення.

Наприклад, гарантії незалежності суддів – це передбачені належні засоби мінімізації та усунення негативних впливів на суддів під час відправлення ними правосуддя, спрямовані на ухвалення законного й обґрунтованого рішення.

Застосовуючи схоже визначення для гарантій незалежності АРМА, відзначимо, що прозорість не може бути саме засобом усунення негативного впливу на АРМА. Це має бути принципом її діяльності, і АРМА має діяти дотримуючись цього принципу. Гарантії передбачені ззовні, закріплюються в Законі, а прозорість в цьому випадку не призведе до реальних змін.

Іншим варіантом є заміна гарантії прозорості на більш конкретний засіб в який ця прозорість повинна бути гарантована.

6. Редакційні поправки та пропозиції.

1. У статті 2-1,

- слово “Гарантією” замінити на “Гарантіями”.
- пункт 5 викласти у наступній редакції "особливий порядок повідомлення Голові, заступнику Голови Національного агентства про підозру у вчиненні кримінального правопорушення". Іншу частину пункту п'ятого відобразити по тексту Закону.
- формулювання “інші способи визначені цим Законом” вважаємо не зовсім вдалим, адже гарантією незалежності не можуть виступати інші способи. Застосовуючи аналогію із Законом України “Про Національне антикорупційне бюро України”, редакційно вдалішим буде застосування формулювання “інші засоби, визначені цим Законом”.

2. У пункті 4 статті 3 Закону залишити пункт 10 щодо сплати аліментів, адже по-перше, ця норма застосовується по аналогії зі схожими нормами щодо звільнення інших керівників державних органів, а по-друге, за несплату аліментів передбачена кримінальна відповідальність, і по-третє, держава посилює захист права дитини на належне утримання.

3. У частині 5 статті 8 Закону слова “Громадською радою” замінити на “Радою громадського контролю” для приведення у відповідність зі статтею 12 Закону.

4. Пункт 3 статті 12 щодо повноважень Ради громадського контролю викласти по пунктах замість перерахунку через “,”.